

АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ІСПАНСЬКОЇ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ США (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Шовкопляс Ю. О.

Запорізький національний університет

У сучасному світі міжнародні відносини між країнами стрімко розвиваються, і проблема мовної взаємодії, що передбачає докладне вивчення та створення методології цього вивчення, стає однією з нагальних. Найяскравіше та найбільш різнобічно її представлено в США, у багатонаціональній та багатомовній країні. Предметом пропонованої розвідки є аналіз праць, присвячених впливу іспанської мови на англійську мову США (АМА).

З'ясовано, що питання взаємовпливу англійської та іспанської мов в США набуває особливого значення, а тому заслуговує на спеціальне дослідження, позаяк демонструє цікавий феномен взаємопроникнення двох найпоширеніших мов світу, які в різні часи займали домінуючі позиції у світі завдяки колоніальній політиці Британії та Іспанії, де ці мови були державними та рідними для їхнього населення. Зауважено, що взаємовплив англійської та іспанської мови на території США є процесом взаємопроникнення двох мов переселенців, початок якого сягає XVI ст. та продовжується до сьогодні.

З урахуванням великої кількості досліджень з проблем взаємовпливу іспанської та АМА як вітчизняних, так і зарубіжних учених окреслено багатоаспектність цього впливу загалом та особливу роль на формування словникового складу АМА зокрема. Визначено причини підвищення рівня багатомовності США. Для розуміння специфіки впливу іспанської мови на АМА досліджено історію взаємодії цих двох мов та їхніх носіїв. Наведено переваги іспанського впливу на АМА.

Вказано на недостатність вивчення питань змін у соціально-культурній підсистемі лексико-семантичної системи англійської мови, формування нових словотворчих і лексико-семантичних елементів і моделей, нових розгалужених словотвірних і лексико-семантичних парадигм у межах АМА за рахунок впливу іспанської мови.

Ключові слова: мова, англійська мова, іспанська мова, спенгліш, іспаномовне населення.

Shovkoplyas Yu. O. Aspects of studying of Spanish language influence on American English (comparative analysis of Ukrainian and foreign studies). Nowadays the international relations between countries are rapidly developing and the problem of linguistic interaction becomes one of the first-rate, requires a detailed studying and the establishment of the methodology for studying this interaction. The most striking and multifaceted problem of linguistic interaction is represented in the United States, in this multinational and multilingual country. The subject of our work is the analysis of works devoted to the influence of the Spanish language on American English.

The problem of the mutual influence of the English and Spanish languages in the United States has special significance, deserves a special research and demonstrates the interesting phenomenon of interpenetration of the two most widely spoken languages of the world, which held the dominant position in the world at various times due to the colonial policies of Britain and Spain, where these languages were state and native for their population. Another interesting fact is that the mutual influence of English and Spanish on the territory of the United States is the process of interpenetration of the two languages of the settlers, the beginning of which dates back to the 16th century and continues to this day. A large amount of research of the Spanish and English interaction problems in the United States indicates that the problem of the Spanish language influence on the formation of the vocabulary of American English is very relevant.

The article analyzes the views of Ukrainian and foreign scholars on the influence of the Spanish language on American English and the multivalence of this influence is outlined. The reasons for increasing the level of multilingualism in the USA are determined. To understand the specifics of the Spanish influence on American English, the history of the interaction of these two languages and their carriers is investigated. The advantages of the Spanish influence on American English are given.

The analysis of the above-mentioned works shows the insufficient studying of the issues of changes in the socio-cultural subsystem of the lexico-semantic system of the English language, the formation of new word-building and lexico-semantic elements and models, new branched word-formation and lexico-semantic paradigms that occur in American English because of the influence of the Spanish language.

Key words: language, English, Spanish, Spanglish, Spanish speaking population.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Дослідження процесів глобалізації та визначення її впливу на різні аспекти життя людини і нації зумовлюють останнім часом зріст у лінгвістиці інтересу до проблеми взаємодії мов і культур. Стрімкий розвиток технологій, масове використання Інтернету, швидкість і доступність транспортних комунікацій ведуть до інтенсивних міжкультурних та міжмовних контактів, а також до зближення різних культурних і мовних спільнот.

Питання взаємодії мов стають предметом дослідження соціолінгвістики, яка вивчає те, як одна мова впливає на іншу, витісняє її або поповнює лексичний склад за допомогою запозичень. Проблема взаємовпливу англійської та іспанської мов у США набуває особливого значення, заслуговує на спеціальне дослідження та демонструє цікавий феномен взаємопроникнення двох найпоширеніших мов, які в різні часи займали домінуючі позиції у світі завдяки колоніальній політиці Британії та Іспанії, де були державними та рідними для їхнього населення. Примітно, що взаємовплив англійської та іспанської мов на території США, початок якого сягає XVI ст. і триває досі, є процесом взаємопроникнення двох мов переселенців. Велика кількість досліджень щодо проблеми взаємовпливу іспанської та англійської мов у США свідчить про актуальність питання впливу іспанської на формування словникового складу англійської мови США (АМА).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній українській і зарубіжній лінгвістиці особливу увагу приділяють саме англійській мові та її національним варіантам. Теоретичний аспект дослідження словникового складу англійської мови та процес його збільшення розглянуто у працях таких мовознавців, як Т. Брідко [3], Ю. Зацний, Д. Крістал [12], І. Левенсон, М. Панькін [5], Г. Таловиря [7]. Окреме місце займають роботи, присвячені з'ясуванню специфіки білінгвізму та диглосії на різних мовних рівнях у тегаському регіональному варіанті англійської мови та виявленню структурних і функціональних особливостей як результату ситуації мовного дисбалансування (Т. Скроб [6]), використанню та вживанню іспанської лексики в американській лінгвокультурі (Е. Антонюк [2], Р. Дюран [13], С. Мірошник, М. Мельничук [4], М. Рубін [18], С. Фергюсон [14], Б. Ширлі [14]).

Формулювання мети і завдань дослідження. **Метою** статті є огляд наукових досліджень, у яких проаналізовано основні аспекти впливу іспанської мови на АМА. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: докладне вивчення праць українських та зарубіжних вчених, які порушували питання впливу іспанської мови на АМА; визначення причин підвищення рівня багатомовності США; виявлення основних переваг впливу іспанської на АМА.

Виклад основного матеріалу дослідження. Унаслідок бурхливих соціально-політичних процесів, що відбувалися в ХХ ст. та які пов'язані з виникненням багатьох незалежних держав, у світі спостерігалися такі мовні ситуації, що спричинили появу полінаціональних та полідержавних мов.

У лінгвістиці таку мовну ситуацію розглядають як характеристику «соціально-комунікативної системи в певний період її функціонування» [3, 112]. Зокрема, мовна ситуація у США характеризується поєднанням екзоглосних та ендоглосних відношень між мовними системами й підсистемами, що її формують. Видатний лінгвіст А. Швейцер у праці «Введення в соціолінгвістику» підходить до мовної ситуації в США з позиції тих відношень, які існують між англійською та іншими мовами, що функціонують у цій країні. На його думку, ситуацію в досліджуваному регіоні можна вважати не збалансованою, оскільки мовні системи, які співіснують у її межах, не є функціонально рівнозначними [9, 105].

Водночас зарубіжний учений Е. Файнеган у своїх працях, присвячених вивченню англійської мови, вказує на те, що разом із соціальними чинниками та культурними особливостями мова є основним критерієм у визначенні національної належності та громадянства [15, 157].

Російська дослідниця Т. Скроб у соціально-комунікативній системі США виділяє такі мовні рівні, як синтаксичний, морфологічний і частково лексико-семантичний, що традиційно розглядають у межах і на матеріалі літературної форми мови, та фонетичний і лексико-семантичний (з деякими правками), що досить своєрідно представлені в низці територіальних мікросистем, які відрізняються одна від одної саме цими мовними рівнями. Зазначені особливості АМА дають змогу стверджувати, що американська англійська дійсно має гетерогенний характер [6, 10].

Так, мовознавець Е. Антонюк у дисертаційній праці «Іспанський язык на территории США (штат Флорида)» підмічає, що США є країною зі складною, суперечливою етнічною та мовною ситуацією, яка існувала як під час становлення і розвитку північноамериканського суспільства, так і є характерною для сучасного періоду [2].

Лінгвістична ситуація у США завжди вирізнялась різноманіттям. Вже на початку зародження американської державності тут активно використовували до 20 мов, а в багатьох штатах фактично існувала двомовність і навіть багатомовність. Також автор зазначає, що на цей час іспанська на території США перетворюється на гетерогенну мову. З одного боку, іспанська та англійська мови існують у цьому ареалі в межах одного мовного колективу та використовуються в різних комунікативних сферах залежно від соціальної ситуації та інших параметрів комунікативного акту; інакше кажучи, утворюють єдину соціально-комунікативну систему, функціонально доповнюючи одна одну. Але, з іншого боку, на території США відбувається взаємодія мексиканського, кубинського, піренейського та інших національних варіантів іспанської мови з їх територіальними і соціальними діалектами та іншими різновидами. Вказано, зокрема, що у штаті Флорида в кубинському територіальному діалекті іспанської мови поза межами Куби відбувається становлення своїх територіальних норм розмовної мови; мовним словоформам тут притаманні такі типи варіативності: фонетичний, лексичний, граматичний (морфолого-

синтаксичний і морфолого-фонетичний); у фонетичній системі досліджуваного ареалу спостерігається ряд локально-специфічних особливостей, пов'язаних з впливом фонетичної системи АМА; у лексичному складі виділяються власне лексичні, етнографічні та семантичні діалектизми; для граматичного ладу характерне спрощення системи дієслівних часів, зміна семантики прийменників, спрощення дієслівної системи тощо [2, 42].

Згідно з науковими дослідженнями С. Фергюсона [14], рівень багатомовності США підвищився через приєднання частини територій (спочатку відвоєваних у Мексики та південних штатів, а потім Пуерто-Рико та Філіппін, відібраних в іспанців). Розширення імміграційних потоків із Мексики та інших країн Латинської Америки стало новим джерелом поповнення численної іспаномовної діаспори в США. Тому саме іспанська є на цей час головною ідеєю мовної уніфікації та визнання англійської офіційною мовою США. Ще у 1980-х рр. іспанську мову вважали рідною 5% населення.

Якщо у 80-х роках ХХ ст. США були четвертою іспаномовною країною у світі після Мексики, Іспанії та Аргентини, то на сьогодні вони посідають друге місце (більш як 52 млн.), поступаючись лише Мексиці, де кількість населення сягає 117 млн. Іспаномовне населення США утворює унікальний соціально-етнічний пласт суспільства [14, 28].

Молдавський лінгвіст М. Рубін виділяє чотири основні регіони, що відрізняються своїм етнотериторіальним походженням [18]:

Північний схід, де переважають мексиканці.

Штат Флорида з більшістю кубинців.

Схід, де домінують представники пуерториканського, домініканського та кубинського походження.

Чикаго, де зосереджені мексиканські та пуерториканські меншини.

Отже, можна відзначити значну територіальну, соціальну, історичну, культурну, лінгвістичну диференціацію іспаномовного населення США [2, 4]. Але необхідно вказати, що у країні стрімко підвищується статус іспанської мови, і, на відміну від інших іммігрантських мов, вона не зникає з часом, а широко використовується одночасно з АМА. Характерною рисою мовної ситуації згаданих регіонів США є стійкий білінгвізм, а з 60-х рр. ХХ ст. іспанська мова зайняла міцні позиції ще й в політичній і діловій сферах та ЗМІ.

Для розуміння специфіки впливу іспанської мови на АМА М. Мельничук у праці «Особенности формирования испанокультурной лексики в современном английском языке» звертається до історії взаємодії цих двох мов і їхніх носіїв [4].

США є мультиетнічним і мультирасовим суспільством, «країною іммігрантів» з величезним різноманіттям міжмовних і міжкультурних відносин. Різноманіття етнокультурного походження іспаномовних громадян США стає причиною того, що майже у 44 штатах використовують різні варіанти іспанської мови. На цей час у США вихідці з Мексики становлять 66,2% іспаномовного населення, з інших країн Центральної та Південної Америки – 14,4%, пуерториканці – 9%, кубинці – 5%. Най-

більшу концентрацію людей латиноамериканського походження (або латинос) відзначено на південно-му заході країни, в Каліфорнії, Колорадо, Аризоні, Нью-Мексико та Техасі. Тут проживають понад 60% усіх латинос. Також значна частина латиноамериканців мешкає у великих містах північно-західної частини (Нью-Йорк, Бостон, Філадельфія тощо) і у штаті Флорида (переважно в Майямі) [4, 71].

Свою чергою, науковці А. Айрапетян, Р. Дюран, Х. Усмоналієв акцентують на тому, що велика кількість іспанських запозичень в АМА є найбільшим доказом впливу іспанської мови в цій країні. Вчені вважають, що в АМА існує 10000 іспанських запозичень, але їх кількість збільшується за рахунок легальної чи нелегальної імміграції мільйонів латиноамериканців у США. Також вони зазначають, що така прогресивна мова, як англійська, постійно потребує нових слів (тобто «запозичених слів») з метою адаптування до мінливого суспільства. Чим більше слів з інших мов асимілюється нею, тим більш виразною і корисною може стати вона [1; 8; 13].

На думку британського філолога Д. Кристала, саме це зумовило зростання успіху АМА в усьому світі: наприклад, з іспанськими «запозиченнями» англійську мову легше сприймають і розуміють в Латинській Америці, а також на Піренейському півострові і Філіппінах [12, 39].

Американський дослідник Дж. Сторі основним джерелом збагачення АМА словотворчими елементами вважає саме іспанську мову [19, 68].

Аналіз наукових публікацій останніх років засвідчив актуалізацію досліджень щодо питань історії проникнення іспанських запозичень в АМА. На сайті Oxford English Dictionary розміщено інтерактивну карту – OED in two minutes, яка наочно демонструє формування лексичного складу англійської мови за допомогою запозичень з 1150 до 2010 рр. Так, з'ясовано, що окремі іспанські запозичення з'явилися в англійській мові ще в XVI ст. Ймовірно, що обмін лексикою відбувався за спільної участі Англії та Іспанії у хрестових походах. Однак піковий період появи іспанських запозичень припав на XVII ст. – час після відкриття Христофором Колумбом Америки 1492 року. Ця дата сприяла переселенню іспанців до Нового Світу і нарощуванню економічного співробітництва Іспанії з країнами Європи, серед інших і з Англією. Країна-колонізатор поширювала не тільки товари, але й нові слова, пов'язані з торгівлею, предметами експорту та імпорту, явищами природи, а також з власною культурою і побутом.

Варто підкреслити, що тоді запозичення слів відбувалося загалом за рахунок британського варіанта англійської та кастильського варіанта іспанської мов. Але вже в XIX ст., як відзначено за допомогою інтерактивного ресурсу, на місце мови-реципієнта прийшла АМА, яка почала перемішувати лексичні елементи з латиноамериканських варіантів іспанської мови.

Ймовірно, що причиною зміни учасників процесу запозичення стало стрімке розширення меж, зростання населення й зміна національного складу Америки після продажу Іспанією колонії Іспанська

Флорида та поразки Мексики в Американсько-мексиканській війні 1846–1848 рр. Крім того, 1848 року почалася Каліфорнійська золота лихоманка, яка призвела до стрімкого збільшення кількості іммігрантів, значна частина яких походила з Латинської Америки. Саме в цей час формувалася американський сленг, на який певною мірою вплинула й іспанська мова.

Стосовно ХХ ст. знайдений інтернет-ресурс казав активну роль мексиканського варіанта іспанської мови в передачі нових слів. Це не випадково, бо Мексиканська революція 1910–1917 рр. і прийнятий 1965 року в США закон «Про імміграцію» дали поштовх для еміграції мексиканського населення. Але запозичення іспанської лексики зупинилося 1995 року і відтоді більше не відновлювалося [17].

Питанню дослідження запозиченої іспаномовної лексики присвячена праця британської дослідниці Ю. Шульц [20]. У ній окреслено вплив іспанської на словниковий склад англійської мови, починаючи від 1801 року. Запропоновано перший систематичний аналіз безлічі слів, які були запозичені з іспанської та її національних різновидів протягом останніх століть. Дослідниця на основі Oxford English Dictionary виокремила 1355 іспанізмів в англійській мові. У центрі уваги лінгвістичного аналізу перебуває хронологічний розподіл іспанізмів, їх контекстуальне використання, стилістична функція та розвиток значення від часу засвоєння до сьогодення. Сучасне використання запозичень проілюстровано документальними доказами, отриманими з різноманітних англомовних джерел.

Нідерландський лінгвіст П. Муйскен разом з іспанськими запозиченнями в АМА виділяє такий феномен, як мовне перекодування, що також є доказом впливу іспанської мови в цій країні. Він розвиває триступеневу типологію двомовного перемикування коду: 1) включення лінгвістичного матеріалу однієї мови в базову структуру іншої мови; 2) регулярне чергування структур кожної мови; 3) лексикалізація лексичних одиниць з однієї мови в подібні граматичні структури.

У межах соціолінгвістики, як стверджує науковець, чергування є особливо частим у стійких білінгвальних спільнотах, де помітно традицію мовного поділу. Різновид зміни коду в розмовній іспано-англійській слугує майже екслюзивним оглядовим мовним матеріалом для латиноамериканців, які проживають в США. Загальноприйнятою аксіомою у зміні іспано-англійського коду стали твердження про якісні і кількісні відмінності між здійснюваними мовними переходами: 1) іспаномовними іммігрантами, які вивчали англійську в підлітковому або юнацькому віці; 2) носіями англійської мови, для яких іспанська є другою рідною мовою. Іспаномовні іммігранти зазвичай перемикають код тільки в галузі найбільш значущих меж дискурсу (речення або абзацу) у відповідь на зміну самого дискурсу. Англомовні студенти, у яких друга мова іспанська, переходять на англійську переважно тоді, коли вимоги певного комунікативного завдання перевершують їхні можливості в іспанській мові, і вони часто демонструють меншу педантичність до мовних можливостей та переваг своїх співрозмовників [16, 124].

Згідно з поглядом сучасного науковця Г. Таловірі, більшість іспанських слів прийшли в англійську лексику з трьох основних джерел:

– багато з них проникли в американську англійську в часи мексиканських і/або іспанських ковбоїв, які проживали на південному заході Сполучених Штатів Америки;

– кілька слів і словотворів з'явилися в англійській лексиці завдяки іспанській культурі, танцям і музичним інструментам;

– запозичення з іспанської мови, що і далі проникають в англійську мову (зазвичай через американський варіант), пов'язані здебільшого з продуктами харчування та латиноамериканською кухнею [7, 75].

Крім того, відомо слова, які мають стосунок до спорту, одягу, соціальних та політичних термінів [8, 18; 11].

На думку Д. Мунгалова, важливим показником впливу іспанської мови в США є зростання періодичних видань цією мовою, особливо у штатах Каліфорнія, Техас, Нью-Мексико, Аризона і Колорадо, де проживає понад 20% іспаномовного населення США. Загалом існує 205 видавництв, що друкують літературу іспанською мовою, найбільші серед яких Amadeo Concha Press (фольклорна тематика), Ediciones del Gato Tuerto (іспанська та латиноамериканська поезія), Nieves Press (книги про мексиканську культуру), Hanover Press (латиноамериканська література).

Також вплив іспанської мови виявляється у виникненні лінгвістичного феномену, який отримав назву Spanglish. Учений відзначає, що Spanglish, який набув поширення в США, не має єдиного визначення. Сам термін вживається для позначення низки явищ: використання інтегрованих англіцизмів в іспанській мові; часте і поверхове перемикування кодів, особливо внутрішнє (тобто всередині одного речення); відхилення від правил класичної іспанської граматики, які трапляються серед тимчасових перехідних носіїв білінгвізму, чий пізнання іспанської значно поступаються споконвічним носіям внаслідок перемикування або тісного контакту мов; відмінні ознаки іспанської в якості другої (письмової/усної) мови мільйонів американців нелатиноамериканського походження, які вчили мову з особистою або професійною метою [10, 109].

Ще однією особливістю, пов'язаною з корисним впливом іспанської мови на англійську, є внутрішнє сприяння процесу інтеграції для мільйонів латиноамериканських іммігрантів, що проживають у Сполучених Штатах. Чим більше англомовних американців погоджуються користуватися іспанською під час розмови, тим дружелюбнішими будуть відносно з латиноамериканськими меншинами, що, своєю чергою, приведе до уникнення безлічі проблем [17].

Зарубіжні вчені С. Фергюсон і Б. Ширлі наголошують, що необхідно уникати можливого створення в США «мовного бар'єру», подібного до тих, які існували в Європі минулого століття та стали причиною першої і другої світової воєн. Відомий «плавильний котел» людей і їхніх мов є кращим інструментом для подолання цієї небезпечної проблеми [14].

З урахуванням досліджень згаданих учених доходимо висновку про переваги іспанського впливу на АМА [7, 77]:

1) прогресивна мова постійно потребує нових слів, щоб адаптуватися до мінливої історії та соціально-економічних викликів. Наприклад, іспанські запозичення сільськогосподарської тематики XVII і XVIII ст. стали в пригоді під час розвитку англійського суспільства, що колонізувало «Далекий Захід» у період становлення США. У наш час АМА засвоює іспанізми зі сфери гастрономії, мексиканської кухні з метою адаптування до потреб суспільства;

2) зосередження АМА на запозиченнях з іспанських слів приводить до її легкості й зрозумілості для щораз більшої за кількістю іспанської спільноти.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Огляд наукових досліджень з питань впливу іспанської мови на англійську є досить багатограним і різнобічним, бо в сучас-

ному світі, де міжнародні відносини між країнами стрімко розвиваються, проблема мовної взаємодії постає однією з першочергових і вимагає докладного вивчення. Особливо це актуальне для таких територій, як США, де внаслідок географічних та історичних чинників протягом століть співіснують дві різні культури і, відповідно, дві різні мовні спільноти, що не могло не відбитися на мові.

У будь-якому випадку головна перевага, яку АМА (і суспільство) отримує від іспанської мови, – це сприяння процесу інтеграції щораз більшої «латиноамериканської» і скороченню «англо» спільнот в США завдяки прийняттю американської англійської. Перспективами подальших досліджень можна вважати розгляд змін у соціально-культурній підсистемі лексико-семантичної системи англійської мови, формування нових словотворчих і лексико-семантичних елементів і моделей, нових розгалужених словотвірних і лексико-семантичних парадигм як результату впливу іспанської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айрапетян А. Г. Испанские заимствования в английском языке / А. Г. Айрапетян, А. А. Пронькина // Молодой учёный. – 2016. – № 7. – С. 1132–1134.
2. Антонюк Е. В. Испанский язык на территории США (штат Флорида) : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.05 «Романские языки» / Елена Викторовна Антонюк. – Москва, 2007. – 150 с.
3. Бридко Т. В. Языковые проблемы межкультурной коммуникации на территории англоговорящих стран / Т. В. Бридко, Е. А. Митина // Учёные записки Крымского федерального ун-та имени В. И. Вернадского. – 2015. – № 1. – С. 110–114.
4. Мельничук М. В. Особенности формирования испанокультурной лексики в современном английском языке : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Мария Владимировна Мельничук. – Санкт-Петербург, 2002. – 188 с.
5. Панькин В. М. Языковые контакты : [краткий словарь] / В. М. Панькин, А. В. Филиппов. – М.: Флинта, Наука, 2011. – 160 с.
6. Скроб Т. В. Особенности билингвизма и диглоссии в территориальном варианте национального языка : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Т. В. Скроб. – Саратов, 2017. – 22 с.
7. Таловира Г. Сучасні тенденції поповнення словникового запасу англійської мови: зовнішні запозичення / Галина Таловира // Філологічні науки. – 2017. – № 26. – С. 73–77.
8. Усмоналиев Х. М. Слова английского языка, заимствованные из испанского / Х. М. Усмоналиев // Молодой учёный. – 2018. – № 27 (213). – С. 184–189.
9. Швейцер А. Д. Введение в социолингвистику / А. Д. Швейцер, Л. Б. Никольский. – М. : Высшая шк., 1987. – С. 103–110.
10. Язык, сознание, коммуникация : [сб. статей / ред. В. В. Красных, А. И. Изотов]. – М. : Диалог-МГУ, 2000. – Вып. 12. – 148 с.
11. Chatsky J. Guarding Your Identity / Jean Chatsky // Time. – 2003. – Sept. 15. – P. 90.
12. Crystal D. The English Language / David Crystal. – London : Penguin Books, 1990. – 288 p.
13. Duran R. Latino language and communicative behavior / Richard Duran. – Norwood, N. J. : Ablex Publishing Company, 1981. – 363 pp.
14. Ferguson C. Language in the USA / Charles Ferguson, Shirley Brice Heath. – New York : Cambridge University Press, 1981. – 592 p.
15. Finegan E. Language: Its Structure and USA / Edward Finegan. – Boston : Thomson Higher Education, 2008. – 573 p.
16. Muysken P. Bilingual speech: a typology of code-mixing / Pieter Muysken. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 324 p.
17. Oxford English Dictionary [Electronic resource]. – Regime of access : <http://public.oed.com/resources/the-oed-in-two-minutes/>.
18. Rubin M. Evolution and influence of the Spanish language in us English [Electronic resource] / Mary Rubin. – Regime of access : <http://researchomnibus.blogspot.com/2014/07/evolution-and-influence-of-spanish.html>.
19. Storey J. Inventing Popular Culture. From Folklore to Globalization / J. Storey. – Malden : Blackwell Publishing, 2003. – 148 p.
20. Schultz J. The Influence of Spanish on the English Language since 1801: A Lexical Investigation / Julia Schultz. – Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2018. – 327 p.